

Over de onderbelichting van Joodse en Islamitische filosofen, waaronder Maimonides.

En over het open staan voor gedachten van anderen.

Op de [facebooksite](#) van Yitzak Melamed verwees hij naar een kort artikel van hem dat onlangs in het Nederlands vertaald op de site van het Belgische Humanistisch verbond verscheen "[Wel middeleeuws, maar niet christelijk](#)".

De titel leidt het onderwerp meteen al in: Het is frappant dat geschiedverhalen over de middeleeuwse filosofie vaak alleen christelijke denkers belichten, terwijl Islamitische en Joodse ideeën achterwege gelaten worden. Melamed verwijst hier naar en nieuw verschenen deel van [The Cambridge Translations of Medieval Philosophical Texts](#).

Hij stelt dat ondanks al haar problemen de Middeleeuwse filosofische cultuur erg multicultureel was: Islamitische, Joodse en Christelijke auteurs lazen vaak elkaars werk en werkten soms zelfs samen. Mozes Maimonides (1135-1204) was de belangrijkste middeleeuwse joodse filosoof. Hij schreef onder meer de invloedrijke *Misjnee Tora*, een Joods wetboek.

Hoewel Maimonides redelijk trouw was aan de Joodse leer en de leer van Aristoteles, nam hij gedurfde standpunten in over theologische kwesties. In zijn filosofische werk, *Moreh Nevukhim* (Gids voor de Verdooden), stelde hij – aldus Melamed - dat als onbevooroordeeld filosofisch onderzoek ertoe leidt dat men zou geloven in de eeuwigheid van de wereld, en niet in het Bijbelse scheppingsverhaal, men een filosofische waarheid niet uit de weg moet gaan enkel en alleen omdat ze in strijd is met de Tenach.

Maimonides meende ook dat God geen persoonlijkheid had en hij minimaliseerde de wonderbaarheid van goddelijke mirakels en ontkende de persoonlijke onsterfelijkheid. Gedachten die niet ver afstaan van Spinoza.

Spinoza kende Maimonides. In het Theologisch Politiek Traktaat haalt Spinoza hem vaak aan. Hij is het daar vaak oneens met Maimonides. Zo vergelijkt hij de methode van Bijbeluitleg van hemzelf (de Bijbel uitleggen met de Bijbel zelf) met de benadering van Maimonides (er is nog een externe maatstaf nodig, TTP hfdstk 7). Daarnaast vond Maimonides dat de profeten een eenduidige universele boodschap hadden terwijl Spinoza vond dat de profeten onderling erg verschilden en vooral mensen waren met een levendige verbeelding (TTP hfdstk 4). Maar uit de aandacht die hij aan Maimonides geeft blijkt dat ook Spinoza hem een belangrijke bron vond.

Maimonides stond open voor gedachten uit andere culturen. Hij wilde meningen beoordelen op basis van waarachtigheid, en niet op wie het beweert. Maimonides was niet de enige middeleeuwse filosoof die zoveel belang hechtte aan de filosofische opvattingen van denkers die niet tot zijn godsdienst behoorden. De werken van Thomas Aquinas tonen aan dat hij geïnteresseerd was in de standpunten van Maimonides, Avicenna en andere niet-christelijke schrijvers. Het is indrukwekkend hoe middeleeuwse Christelijke, Islamitische en Joodse filosofen elkaars werken lazen. Ze waren het vaak oneens maar haalden ook niet zelden inspiratie uit werken van denkers uit andere godsdiensten.

Melamed pleit ervoor om die openheid ook nu te betrachten. Niet alleen v.w.b. de middeleeuwse niet Christelijk literatuur maar ook van bronnen uit andere culturen heden ten dage.

Dat laatste is mij uit het hart gegrepen. Je kan natuurlijk veel leren van mensen uit je eigen cultuur. Als je tenminste eerlijk op zoek bent naar de waarheid. Maar contact met mensen uit andere culturen stelt je voor vragen die voorheen niet bij je op kwamen omdat die bij je eigen culturele groep niet gesteld worden. Wat weten wij echt van de ideeën en de diepere motieven van mensen uit Afrika, uit het Midden Oosten, China of Rusland?

[Maimonides](#) (Wikipedia)

[Guide for the perplexed](#) (Wikipedia)

jmendrik@gmail.com - 20230323